

Verhaal van W.M G van den Berg

Van Linschotenstraat 16

Bussum

Over de Landstraat

Periode 1900-1914

Op de Landstraat nummer 5 – hoek Korte Landstraat – stond in 1900 een klein huisje waarin ik het levenslicht aanschouwde.

Op nummer 3 had mijn vader een zeer klein café. Dit cafeetje werd meestal bezocht door lui die de avond ervoor bij Cobus van der Vaart – een heus en nog bestaand café – waren “doorgezakt” en daarna bij mijn vader – beter bekend als “Jan de Kwak” een flesje bier en een zure haring kochten om op deze manier hun kater te verdrijven. Een vaste klant was Bikker de Ballenboer.

Tegenover ons huis stond de Willemschool, in de volksmond beter bekend als de Meesterschool. Daarnaast bevond en bevindt zich nog een lelijk gebouw “Irene” genaamd. Wat een mooie plaats zou dat kunnen zijn voor de “Wilhelminafontein”.....

Tegenover ons huis woonde hoefsmid Stalman die buiten op een vuurpot hoeven smeedde. In mijn herinnering heb ik heel wat keren te dicht bij het vuur gestaan waardoor vonkjes op mijn kleding kwamen. Met het gevolg dat mijn moeder bij thuiskomst zeker niet te spreken was. Een tweede uitbrander bleef dan niet uit.

Aan de overzijde van de hoefsmid was de bekende Baaienrokkenbuurt. Verderop in de Landstraat was de boerderij van Van Eijden , bijgenaamd “de Kiek”. Aan de overkant bevond zich de Klompenmakerssteeg. Daar woonde Kersten de klompenmaker. De prijs voor een paar klompen bedroeg in die tijd ongeveer 30 cent. De tripklompen – klompen met een stukje leer over de klomp – waren echter duurder. Eveneens in de Klompenmakerssteeg woonde Blokland, de kolenboer. Zij waren overigens de enige twee bewoners in deze steeg.

Van deze kolenboer herinner ik mij dat hij soms de weg versperde met zakken cokes. Maar de lieve jeugd wilde wel eens over de gevulde zakken klauteren wat de kolenboer zeker niet op prijs stelde. Blokland jr die door zijn vader geroepen werd om ons met een stok van deze zakken te verjagen, deelde dan ook menige klap uit. Op school had hij de bijnaam “Piet de Moor”. Deze naam zal hij waarschijnlijk te danken hebben aan de cokes die veel zwarte vegen op handen en gezicht nalieten.

Weer even terug naar de Landstraat. Daar was een boerderij beter bekend als de boerderij van “Tijmen Poep” en zijn zoon “Jan de Scheet”. Werd er in die tijd geïnformeerd naar Krijnen (was het wel Krijnen), dan wisten weinigen die vraag te beantwoorden. Vroeg met echter naar “Tijmen Poep” of “Jan de Scheet” , dan kon zelfs de jeugd het juiste antwoord geven.

De boerderij van Paridon was ook in de Landstraat. Daarnaast was een limonadefabriekje van Schirman, dit even ter kennisgeving. De Landstraat liep verder als een zandpad naar de Brediusweg.

In dit verhaal wil ik zeker de “Blekershoek” niet vergeten.

De benaming "Blekershoek" die gegeven is aan het flatgebouw op de Landstraat hoek Oud Bussumerweg is echter niet juist. Waarom? Omdat op die plaats geen blékers woonden maar wel Bremken de beurtschipper.

Laat ik het even over de echte "Blekershoek" hebben. Deze was op de plaats waar nu de Vossiuslaan is. Achter de oude HBS. Daar stonden vier plattelandshuisjes bewoond door blekersknechten van de stoomwasserij Dieben. Ook was in die buurt de waterij van Lammert de Beer, opgericht in 1881. Zijn drie zoons: Hendrik, Bertus en Gerrit volgden hem later op. De waterij droeg de naam: "De Waschkoning".

Het oude Centrum.

Om hierover te schrijven wil ik toch eerst weer terug naar de Havenstraat.

Na veel verhuizingen binnen de gemeente Bussum kwamen wij tenslotte aan de Havenstraat no.44 te wonen. Vader was volgens een geschiedenisboekje toch wel een belangrijk persoon. Waarom? Ik kan daar geen antwoord op geven. Vader was schoorsteenveger, misschien had dat ermee te maken. Hij kon bijna het hele "Spiegel" tot zijn clientèle rekenen. Hij werkte in de winterperiode als schoorsteenveger, menig keer heb ik Vader daarbij terzijde gestaan en ook ik ben diverse malen op daken in het "Spiegel" geklommen. In de zomerdag kon men Vader tegenkomen met zijn fruitkar.

Brandstoffenhandelaar Dijkman aan de Havenstraat 55 verkocht naast brandstoffen ook melk. Een gewoonte in die tijd.

Een dubbeltje was de prijs van 10 bollen turven.

Wagenmaker van de Geest was voor veel Bussumers geen onbekende.

Hij verhuurde zijn karren voor 10 cent per dag.

Op de plaats waar thans de woninginrichting van Lutmer is gevestigd stond in mijn jeugd een grote villa die gebruikt werd als kinderbewaarplaats.

En wie kende Mie van Breemen niet... ook zij woonde aan de Havenstraat en had een furniturenwinkeltje. Men had haar de bijnaam "Mie met de baard" meegegeven. Waarom? Zij had op haar kin een uitwas waarop enkele lange haren zichtbaar waren. Het gebeurde dat moeder mij naar het winkeltje stuurde om bij "Mie met de baard" sajet te kopen. Ik wist dan precies wie moeder bedoelde.

Ook woonde dokter Fock in het oude centrum tegenover de plek waar nu de Kapelstraat begint. Dokter Fock bewoonde de enige villa die in de diepte gelegen was. Voor het huis beschikte de dokter over een vijver.

Het straatje tussen de Haventraat en de Oude Raadhuisstraat is zelfs naar hem vernoemd: Dr. Fockstraat. Thans is dit de doorgang naar de Nieuwe Brink.

Voor fl 25,- bracht v.d. Berg voor Schoenmaker van de Radio Centrale een antenne aan op de Timmerfabriek van Weitjens. Het lukte bijna niet, maar uiteindelijk kwam het karwei klaar. De pijp moest van binnen beklommen worden. Later maakte men de klimijzers van buiten vast. En waren die ijzers nog wel betrouwbaar?

K E R M I S

Zoals zoveel gemeenten in Nederland had ook Bussum een kermis. En wat voor een kermis. Deze begon naast de tuin van Dokter Fock. De eerste kraam was steevast de palingkraam uit Kampen. Daarnaast was een snoeptent. Voor twee cent kocht ik een zuurstok en voor één cent meer een kaneelstok. Later in dit verhaal zal men begrijpen waarom ik deze prijzen zo goed weet te herinneren.

De stoomcarroussel van Dobbelman bevond zich op de plaats waar thans de juwelierszaak van Geerling gevestigd is. Helaas kan ik mij dat niet herinneren, maar vader had het er dikwijls over. Dat was ongeveer in 1908. Later stond op die plaats de carroussel van Peters Vinken.

De toentertijd alom bekende Veerkamp stond in de periode van de kermis vol kramen met vermaakspullen, waarzeggers en boeienkoningen.

Ook de oliebolenkraam van de Nies ligt nog smakelijk in mijn herinnering. Voor de prijs van 10 cent kreeg men 10 warme olieballen. Met krenten er in was de prijs vijftien cent per tien stuks. Het knalstuk van de kermis was toch wel: het hoofd van Jut. Menige jongen probeerde door middel van een zware hamer op het hoofd van Jut te slaan.

Zeker wil ik hier de stoomcarroussel van Janvier niet vergeten. Maar om op de kermis mee te doen aan de vermakelijkheden had ik geld nodig. Hoe ik aan zakgeld kwam wil ik in het volgende hoofdstuk vermelden.

A A R D B E I E N

Zoals ik eerder schreef handelde mijn vader in de zomer in fruit. De kermis viel altijd in die periode dat de aardbeien rijp waren om geplukt te worden. Om aan zakgeld te komen wist mijn vader een goede oplossing. Ik – Wim van den Berg – kon best een dubbeltje verdienen. Vader had een goed plan bedacht. De aardbeien waren dan wel rijp maar nog lang niet op de kar van Vader. Daarom trok ik twee keer per dag met de handkar naar Valkeveen om daar bij de kwekerij aardbeien te plukken. Doodmoe kwam ik dan thuis maar voelde mij de koning te rijk met het dubbeltje dat vader mij voor dit karwei gaf. Met mijn geld kon ik dan 's avonds de kermis op om mijn bezit te verbrassen. Eerst ging ik met mijn vriend naar de carroussel van Janvier. Het entreegeld bedroeg 5 cent. Toch wel erg veel als je de beschikking had over één dubbeltje. Want natuurlijk wilden wij ook nog een zuurstok kopen om – lekker over de kermis zwervend – aan te kunnen zuigen. En een oliebol lustten wij toch ook wel. Maar de carroussel had toch wel onze bijzondere aandacht. Want om als twaalfjarige jongen maar één keer in de carroussel te kunnen dat was niet naar onze zin. Maar wij hadden een oplossing gevonden. Mijn vriend en ik gingen de carroussel in om te gaan staan bij oudere mensen die alleen al genoten van het vertier en de drukte die nu eenmaal op de kermis te vinden is. Wij vroegen dan hun kaartje, met het gevolg dat wij vele malen – met onze zuurstok in de mond – mee konden draaien in de carroussel van Janvier. Draaierig en tollend stapten wij er later uit.

Maar er was nog veel meer te genieten op de kermis, de heerlijke kraam van "Montelimar" met zijn heerlijke nougat, maar voor ons kinderen onbetaalbaar.

En niet te vergeten het circus "Liboth", dat bestond uit enkele paarden en een stokoude leeuw. Maar de acrobaten waren zo geweldig dat zij zeer veel aandacht trokken. Het kon wel gebeuren dat Vader meeding en dan voor mij het entreegeld betaalde.

Dit verhaal over de kermis zou niet compleet zijn als ik de poffertjeskraam van Porton zou vergeten. Dit was een sprookjespaleis vol klatergoud. Drommen mensen stonden voor de kraam want de poffertjes waren in die tijd toch wel erg duur.

De grootste trekpleister bij de poffertjeskraam van Porton waren zijn drie beeldschone dochters. Zij hadden voor die tijd "weinig om het lijf" ...

Zij bedienden de klanten die de poffertjes wel konden betalen.

Dat was de "upper ten" van Bussum. De heren hadden volop "sjans" maar "handen thuis" ...

Maar ook aan kermis vieren komt een eind, want de internationale spanningen in de wereld waren zo hoog opgelopen dat een eerste wereldoorlog niet kon uitblijven. Dat betekende ook dat voor een lange periode een eind kwam aan de kermis in Bussum.

DE SYNAGOG E (ca1920) (verhaal niet bevestigd)

Ook wil ik in mijn verhaal mijn moeder niet vergeten.

Tegenover ons huis stond een schoollokaaltje (niet de oude Prins Hendrik school). Dat was het fröbel schooltje van juffrouw Roos. Toen deze ruimte te klein werd verhuisde zij met de kinderen naar de Torenlaan. Het oude lokaaltje werd daarna gebruikt door de Doopsgezinde gemeente, doch werd weldra te klein bevonden.

Het kreeg een heel nieuwe bestemming: het werd de nieuwe Synagoge van de joden. Mijn moeder – niet van Joodse afkomst – speelde in de Synagoge een grote rol. Zij verzorgde het interieur en zette alles klaar zoals kandelaars en kaarsen.

Voor de Sabbat ontstak zij de lichten en poetste iedere week de wel zeer zware kandelaars. Moeder maakte van dit werk haar hobby. Zelfs wij, de kinderen, mochten er niet aankomen, bang als moeder was dat de glimmende kandelaars weer vuil zouden worden door onze niet altijd schone handen.

Ook beschikte zij over de sleutel van het lokaaltje.